

Complexnummer: 498170

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Verdedigingswerken

Aantal complexonderdelen	Monumentnummers van complexonderdelen
13	500161, 500162, 500163, 500164, 500165, 500166, 500167, 500168, 500169, 500170, 500171, 500172, 500173

Woonplaats	Gemeente	Provincie
Tholen	Tholen	Zeeland

Locatie van het hoofdoject

Tholen, Bastion met terreplein en gracht

Complexomschrijving

COMPLEX-OMSCHRIJVING

De historische Oudnederlandse vesting (1603-1634), begrensd volgens een bolletjeslijn op de bijbehorende kadastrale kaart en waarvan de hierna aangegeven samenstellende onderdelen zijn aangeduid op de bijbehorende situatiekaart heeft de volgende kenmerken:

A. Locatie en functie.

De vesting, gelegen op de westelijke oever van de Eendracht, speelde in de 16e, 17e en 18e eeuw een belangrijke rol in de beheersing van de toegangen tot Zeeland en in het bijzonder bij het verkeer te water tussen Holland, Zeeland en Bergen op Zoom.

De vesting werd als zodanig opgeheven bij KB van 9 september 1814, nr 47.

(Tot de vesting werd tot 1814 gerekend het recht tegenover de stad op de oostelijke Eendrachtsoever gelegen kroonwerk (met drie bastions) Slickenburg, dat diende ter bescherming van het oostelijk front van de stad en in het bijzonder de haven. Voorts had het kroonwerk een functie bij de beheersing van het verkeer te water. De restanten van het kroonwerk werden in 1971, bij de aanleg van het Schelde-Rijnkanaal, vergraven.)

B. Bouwjaren en bouwers.

De vestingwerken zijn in hun huidige verschijningsvorm voornamelijk aangelegd in de periode 1603-1634. De bouwmeesters zijn niet bekend; wel staat vast dat, kort voor 1603, Johan van Rijswijk en Andries de Roy adviezen uitbrachten en David van Orleans er in de periode 1625- 1634 bij betrokken was.

De belangrijkste wijzigingen, aanvullingen en verbeteringen nadien betreffen:

- De binnen de omwalling liggende haven werd in 1826 gedempt; het terrein werd bedijkt en er werd een nieuwe haven buitendijks aangelegd ter plaatse van zgn. "zoute vest", dat wil zeggen de hoofdgracht voor het rivierfront.
- De uit 1590/1597 daterende beren in de as van de westelijke Eendrachtdijk werden in 1826-1828 vervangen door aarden dammen;zeedijken.
- De omstreeks 1621 in steen opgetrokken Oudlandse Poort met voorgelegen houten brug, alsmede de omstreeks 1626-1631 in steen opgetrokken Vossemeerse Poort met voorgelegen houten brug werden voor 1852 afgebroken; de bruggen werden vervangen door dammen (voor 1847). De Waterpoort aan de Eendracht werd afgebroken.
- De vestinggracht tussen de voormalige Vossemeerse Poort en de Eendrachtdijk verlandde, resp. werd gedempt in de periode 1850-1908.
- Voor 1880 werden de resterende wallen "geplantsoeneerd".
- In 1974-1978 werden waterkerende delen van de omwalling op de vereiste hoogte gebracht.

C. Verschijningsvorm en hoofdonderdelen.

Vrijwel regelmatige zevenhoekige Oudnederlandse riviervesting, die thans nog in hoofdzaak omvat:

- Een grotendeels herkenbare, zij het binnendijks voor een belangrijk deel afgevlakte, omwalling welke aan de Eendrachtzijde wijzigingen onderging in verband met de waterhuishouding.
- Een hoofdgracht aan de noordwest-, de west- en de zuidwestzijde.

Van de vesting waren de volgende historische toegangen van belang:

- De Oudlandse Poort in courtine III-IV
- De Vossemeerse poort in de courtine naast de rechterflank van bastion VI.
- De Waterpoort nabij het midden van de oostelijke omwalling.

(De poorten zijn inmiddels geamoveerd.)

D. Technische bijzonderheden.

De meest kenmerkende bijzonderheden zijn:

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- De hoofdwal is, voor zover waterkerend (derhalve langs de Eendracht), op vereiste Deltahoogte gebracht.
- Overigens is de hoofdwal binnendijks grotendeels sterk afgevlakt.
- Hetzelfde geldt voor de vorm en de profielen van de bastions.
- De hoofdgracht heeft zijn vorm en afmetingen goeddeels behouden, met dien verstande dat deze voor bastion I en courtine I-II, alsmede voor de linkerface van bastion II en idem van bastion V nagenoeg geheel verland of gedempt is.

E. Samenstellende onderdelen.

De historische vesting Tholen heeft de volgende samenstellende onderdelen: 1. Bastion I; zie voor omschrijving bij complex-onderdeel met monumentnummer 500161; 2. Courtine I-II; zie voor omschrijving bij complex-onderdeel met monumentnummer 500162; 3. Bastion II; zie voor omschrijving bij complex-onderdeel met monumentnummer 500163; 4. Courtine II-III; zie voor omschrijving bij complex-onderdeel met monumentnummer 500164; 5. Bastion III; zie voor omschrijving bij complex-onderdeel met monumentnummer 500165; 6. Courtine III-IV; zie voor omschrijving bij complex-onderdeel met monumentnummer 500166; 7. Bastion IV; zie voor omschrijving bij complex-onderdeel met monumentnummer 500167; 8. Courtine IV-V; zie voor omschrijving bij complex-onderdeel met monumentnummer 500168; 9. Bastion V; zie voor omschrijving bij complex-onderdeel met monumentnummer 500169; 10. Courtine V-VI; zie voor omschrijving bij complex-onderdeel met monumentnummer 500170; 11. Bastion VI; zie voor omschrijving bij complex-onderdeel met monumentnummer 500171; 12. Courtine VI-VII; zie voor omschrijving bij complex-onderdeel met monumentnummer 500172; 13. Rivierfront; zie voor omschrijving bij complex-onderdeel met monumentnummer 500173.

F. **SAMENVATTING** Hoewel grote delen zijn gewijzigd of verloren zijn gegaan, is het geheel, gevormd door een (gedeeltelijke) omwallingen (gedeeltelijke) omgrachting, wegens het karakter als Oudnederlandse vesting, een goed herkenbaar voorbeeld van een vesting die gedurende ruim twee eeuwen een rol speelde in het kader van de landsverdediging.

Het geheel is van belang op grond van krijgsgeschiedkundige en oudheidkundige waarde.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 500161

Status rijksmonument
Inschrijving register* 01 oktober 1997
Kadaster deel/nr 82900/78

Woonplaats* Tholen
Gemeente* Tholen
Provincie* Zeeland

Locatiennaam Tholen
Locatieomschrijving Bastion met terreplein en gracht

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Tholen	R			726
Tholen	O			626

Omschrijving**

OMSCHRIJVING COMPLEX-ONDERDEEL 1 Bastion I; Bastion met bebouwd terreplein en voorliggende (gedempte) gracht ter breedte van ca 10 m voor de linkerface en 20 tot 40 m voor de rechterface (oplopend van saillant tot flank).

Hoofdcategorie	Subcategorie	Functie
Verdedigingswerken en militaire gebouwen	Fort, vesting en -onderdelen	Bastion

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 500162

Status rijksmonument
Inschrijving register* 01 oktober 1997
Kadaster deel/nr 82900/43

*Woonplaats** Tholen *Gemeente** Tholen *Provincie** Zeeland

Locatiennaam Tholen *Locatieomschrijving* Courtine I-II met gracht

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Tholen	R			726
Tholen	O			626

*Omschrijving***

OMSCHRIJVING COMPLEX-ONDERDEEL 2Courtine I-II;Courtine met voorliggende (gedempte) gracht ter breedte van ca 60 m.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Verdedigingswerken en militaire gebouwen	Omwalling	Courtine

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 500163

Status rijksmonument
Inschrijving register* 01 oktober 1997
Kadaster deel/nr 82900/20

Woonplaats* Tholen
Gemeente* Tholen
Provincie* Zeeland

Locatiennaam Tholen
Locatieomschrijving Bastion II met gracht

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Tholen	R			726
Tholen	O			625
Tholen	O			510
Tholen	O			254

Omschrijving**

OMSCHRIJVING COMPLEX-ONDERDEEL 3Bastion II;Bastion met voorliggende (gedempte) gracht ter breedte van ca 40 m voor de linkerface, gracht ter breedte van ca 50 m voor de rechterface en buitengrachtboord ter breedte van ca 5 m.

Hoofdcategorie	Subcategorie	Functie
Verdedigingswerken en militaire gebouwen	Fort, vesting en -onderdelen	Bastion

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 500164

Status rijksmonument
Inschrijving register* 01 oktober 1997
Kadaster deel/nr 82900/16

*Woonplaats** Tholen *Gemeente** Tholen *Provincie** Zeeland

Locatiennaam Tholen *Locatieomschrijving* Courtine II-III met gracht

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Tholen	O			507
Tholen	R			523
Tholen	O			510
Tholen	R			293
Tholen	O			254

*Omschrijving***

OMSCHRIJVING COMPLEX-ONDERDEEL 4Courtine II-III;Courtine met voorliggende gracht ter breedte van ca 50 m en buitengrachtboord ter breedte van ca 5 m.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Verdedigingswerken en militaire gebouwen	Omwalling	Courtine

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 500165

Status rijksmonument
Inschrijving register* 01 oktober 1997
Kadaster deel/nr 82709/150

Woonplaats* Tholen
Gemeente* Tholen
Provincie* Zeeland

Locatiennaam Tholen
Locatieomschrijving Bastion III met terreplein en gracht

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Tholen	O			506
Tholen	O			725
Tholen	O			323
Tholen	R			293

Omschrijving**

OMSCHRIJVING COMPLEX-ONDERDEEL 5Bastion III;Bastion met grotendeels bebouwd terreplein en voorliggende gracht ter breedte van ca 30 m voor de linkerface en idem 20 tot 40 m voor de rechterface (oplopend van zuid naar noord) en buitengrachtboord ter breedte van ca 5 m.

Hoofdcategorie	Subcategorie	Functie
Verdedigingswerken en militaire gebouwen	Fort, vesting en -onderdelen	Bastion

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 500166

Status rijksmonument
Inschrijving register* 01 oktober 1997
Kadaster deel/nr 82900/67

Woonplaats* Tholen
Gemeente* Tholen
Provincie* Zeeland

Locatiennaam Tholen
Locatieomschrijving Courtine III-IV met gracht

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Tholen	O			727
Tholen	O			725
Tholen	R			289
Tholen	R			523
Tholen	R			293

Omschrijving**

OMSCHRIJVING COMPLEX-ONDERDEEL 6Courtine III-IV;Courtine met voorliggende gracht ter breedte van ca 45 m en buitengrachtboord ter breedte van ca 5 m.

Hoofdcategorie	Subcategorie	Functie
Verdedigingswerken en militaire gebouwen	Omwalling	Courtine

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 500167

Status rijksmonument
Inschrijving register* 01 oktober 1997
Kadaster deel/nr 82900/63

*Woonplaats** Tholen
*Gemeente** Tholen
*Provincie** Zeeland

Locatiennaam Tholen
Locatieomschrijving Bastion IV met gracht

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Tholen	R			523
Tholen	R			289

*Omschrijving***

OMSCHRIJVING COMPLEX-ONDERDEEL 7 Bastion IV; Bastion met voorliggende gracht ter breedte van ca 35 m en buitengrachtboord ter breedte van ca 5 m.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Verdedigingswerken en militaire gebouwen	Fort, vesting en -onderdelen	Bastion

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 500168

Status rijksmonument
Inschrijving register* 01 oktober 1997
Kadaster deel/nr 82900/60

*Woonplaats** Tholen
*Gemeente** Tholen
*Provincie** Zeeland

Locatiennaam Tholen
Locatieomschrijving Courtine IV-V met gracht

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Tholen	R			288
Tholen	R			287
Tholen	R			289
Tholen	R			523

*Omschrijving***

OMSCHRIJVING COMPLEX-ONDERDEEL 8Courtine IV-V;Courtine met voorliggende gracht ter breedte van ca 35 m en buitengrachtboord ter breedte van ca 5 m.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Verdedigingswerken en militaire gebouwen	Omwalling	Courtine

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 500169

Status rijksmonument
Inschrijving register* 01 oktober 1997
Kadaster deel/nr 82900/51

Woonplaats* Tholen
Gemeente* Tholen
Provincie* Zeeland

Locatiennaam Tholen
Locatieomschrijving Bastion V met terreplein en gracht

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Tholen	R			289
Tholen	N			1644
Tholen	R			523
Tholen	R			111
Tholen	R			112

Omschrijving**

OMSCHRIJVING COMPLEX-ONDERDEEL 9Bastion V;Bastion met grotendeels bebouwd terreplein en voorliggende (gedeeltelijk gedempte) gracht ter breedte van ca 30 m voor de linkerflank, 35 m voor de rechterflank en buitengrachtboord ter breedte van ca 5 m.

Hoofdcategorie	Subcategorie	Functie
Verdedigingswerken en militaire gebouwen	Fort, vesting en -onderdelen	Bastion

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 500170

Status rijksmonument
Inschrijving register* 01 oktober 1997
Kadaster deel/nr 82709/66

*Woonplaats** Tholen *Gemeente** Tholen *Provincie** Zeeland

Locatiennaam Tholen *Locatieomschrijving* Courtine V-VI met gracht

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Tholen	R			111
Tholen	R			112

*Omschrijving***

OMSCHRIJVING COMPLEX-ONDERDEEL 10 Courtine V-VI;

Courtine met voorliggende gracht ter breedte van ca 40 m en buitengrachtboord ter breedte van ca 5 m.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Verdedigingswerken en militaire gebouwen	Omwalling	Courtine

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 500171

Status rijksmonument
Inschrijving register* 01 oktober 1997
Kadaster deel/nr 82709/55

Woonplaats* Tholen
Gemeente* Tholen
Provincie* Zeeland

Locatiennaam Tholen
Locatieomschrijving Bastion VI met terreplein

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Tholen	R			111
Tholen	R			112

Omschrijving**

OMSCHRIJVING COMPLEX-ONDERDEEL 11 Bastion VI; Bastion met gedeeltelijk bebouwd terreplein, voorliggende gracht ter breedte van ca 30 m voor de linkerface en ca 20 m voor de rechterface. Voorts een buitengrachtboord ter breedte van ca 5 m.

Hoofdcategorie	Subcategorie	Functie
Verdedigingswerken en militaire gebouwen	Fort, vesting en -onderdelen	Bastion

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 500172

Status rijksmonument
Inschrijving register* 01 oktober 1997
Kadaster deel/nr 82709/38

*Woonplaats** Tholen
*Gemeente** Tholen
*Provincie** Zeeland

Locatiennaam Tholen
Locatieomschrijving Courtine VI-VII met gracht

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Tholen	R			111
Tholen	R			112

*Omschrijving***

OMSCHRIJVING COMPLEX-ONDERDEEL 12Courtine VI-VII;Linkerhelft van de courtine met voorliggende gracht ter breedte van ca 20 m en buitengrachtboord ter breedte van ca 5 m.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Verdedigingswerken en militaire gebouwen	Omwalling	Courtine

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 500173

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	01 oktober 1997
Kadaster deel/nr	82709/2

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Tholen	Tholen	Zeeland

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Tholen	Rivierfront van Eendrachtsweg tot Brugstraat

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Tholen	R			1064
Tholen	R			1065
Tholen	R			932
Tholen	R			1057
Tholen	R			1056
Tholen	N			2201

*Omschrijving***

OMSCHRIJVING COMPLEX-ONDERDEEL 13Rivierfront;Van het voormalige rivierfront zijn nog herkenbaar aanwezig:

- een deel van de hoofdwal, te weten de Wal van de Eendrachtsweg tot de Brugstraat;
- delen van de hoofdgracht tegenover de Kaay en Cromvliet (de Haven);
- delen van de contrescarpe ten oosten van de Haven en de Wal.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Verdedigingswerken en militaire gebouwen	Fort, vesting en -onderdelen	Open vestingwerk

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument